

Razvedritev v Evropi

Zaradi mnogih važnih dogodkov, ki si sledijo zadnji čas na evropskem političnem torišču, je skoro težko dobiti pregled nad celotnim dogajanjem in razbrati njegov točen pomen. Glavni vtis pa je, da so se vsi mednarodni odnosi na splošno v zadnjem času v Evropi obrnili nekoliko na bolje in predvsem, da so v teku pobude in spremembe, ki lahko pripeljejo na eni strani do okrepitve jedra zahodne Evrope, to je Evropske gospodarske skupnosti, na drugi strani pa do znatnega zblizanja med zahodno in vzhodno Evropo.

Velika Britanija je v svoji težnji, da bi se končno krepkeje povezala z evropsko celino, napravila te dni važen korak, ko sta se ministrski predsednik Wilson in zunanji minister Brown podala na pot, da na celini preizkusita teren za tak odločilni premik v zgodovini Velike Britanije. Trenutno se pogajata z De Gaulleom v Parizu o pogojih britanskega pristopa k Evropski skupnosti. Večina zahodnih opazovavcev je mnenja, da se stari De Gaulle tokrat ne bo uprl britanskemu pristopu, vendar pa da bo postavil določene pogoje, glede katerih še ni gotovo, če jih bo Velika Britanija sprejela.

Če jih bo sprejela in če bo prišlo do britanskega pristopa, bo to eden velikih dogodkov evropske zgodovine in lahko se reče, da bo s tem ustvarjena osnova za novo »evropsko« razdobje v razvoju človeštva, kajti vse kaže, da sta dosedanji vodilni sili, Združene države in Sovjetska zveza, na pragu silovitih notranjih kriz, ki bodo morda precej oslabile (vsaj sorazmerno) njun dosedanji, zlasti povojni vpliv v svetu. To velja posebno za Sovjetsko zvezo, ki še niti ni začela reševati nekaterih svojih najvažnejših notranjih problemov, to je nacionalnega vprašanja (kateremu se ne bo mogla več dolgo zapirati spričo razvoja k osamosvojitvi in neodvisnosti narodov v vsem ostalem svetu) in vprašanja resnične demokratizacije vsega sovjetskega življenja. Težko si je namreč misliti, da se bodo tudi nove generacije enostavno vdale v diktaturo in sedanje zamrznjenje vsega političnega življenja.

V Združenih državah pa bodo nujno morali rešiti črnsko vprašanje in to ne bo šlo brez močnih notranjih pretresov, tem manj, čimdalje časa bodo odlašali. Poleg tega se kaže, da je zašel dosedanji sistem dveh strank v nekako krizo, ker ne dopušča dovolj možnosti za nove politične pobude in se vedno bolj spreminja v medsebojni boj dveh mogočnih interesnih skupin in celih političnih dinastij, za katerimi se skrivajo tudi trajne, pa nevarne sile, kot razkriva zdaj polemika o umoru predsednika Ken-

(Nadaljevanje na 2. strani)

VPRAŠANJE, KI JE SAMO ODLOŽENO

Ko smo v zadnji številki poročali o izidu pogajanj za sestavo tržaškega občinskega in pokrajinskega odbora, smo napisali, da pozitivno ocenjujemo sporazum med strankami leve sredine in Slovensko skupnostjo. Glede na vrsto strogo manjšinskih vprašanj, ki so tvorila predmet razgovorov in tudi našla ustrezno rešitev na ravni koalicijskih političnih strank, smo mnenja, da je doseženi dogovor pozitiven, ker predstavlja korak naprej na težavni poti vzpostavljanja pravičnih in demokratičnih odnosov med večinskim in manjšinskim ljudstvom v naših krajih.

Naravno je — in to smo v svojem komentarju tudi poudarili — da ta sporazum nikakor ni rešil celotne kompleksne manjšinske problematike, saj je tudi dejansko nemogoče, da bi našli pravično rešitev po nekajdnevni razgovorih in pogajanjih vsi problemi, ki so stari tudi sto in več let. Dokončna ureditev manjšinske problematike presega nadalje pristojnost tržaških strank leve sredine in Slov. skupnosti, kajti več vprašanj moreta urediti le osrednja vlada in parlament, da ne omenjamo tu mednarodnih sporazumov in drugih dokumentov, za katerih izvajanje in spoštovanje sta odgovorni Italija in Jugoslavija.

Ker je bila med razgovori ena izmed partnerjev Slovenska skupnost, si upamo z mirno vestjo trditi, da je ta politična organizacija tržaških Slovencev glede na politično moč in vpliv, ki ju ima v tukajšnjem političnem življenju (skupno 7 tisoč glasov, z enim občinskim in enim pokrajinskim svetovavcem v Trstu v primeri z mnogimi desetstiči glasov in z več desetimi svetovavci drugih strank) izbila med pogajanjimi neprimerno več, kot bi ustrezalo njeni dejanski politični moči in vplivu.

Medtem ko novi sporazum dejansko še ni postal operativen, ker zaradi proceduralnih zapletljajev še nista bila izvoljena tržaški župan in pokrajinski predsednik, je med slovensko javnost udarila vest, da je deželni svet z večino glasov zavrnil predlog predstavnik Slov. skupnosti dr. Škerka, naj se notranji pravilnik sveta tako spremeni, da bodo slovenski deželni svetovavci mogli izvrševati svoje dolžnosti v materinem jeziku. To med drugim pomeni, da bi mogli v deželnem svetu govoriti slovenski.

Predlog je bil zavržen z odločilnimi glasovi krščanskih demokratov, medtem ko so zanj glasovali, poleg komunistov, socialisti, ki so, kot znano, vladna stranka.

Zares škoda se nam zdi, da ni tudi to vprašanje tvorilo predmet razgovorov med strankami leve sredine in Slov. skupnostjo, ker bi se morda preprečila takšna rešitev, do kakršne je žal prišlo v deželnem svetu.

Ne glede na to mislimo, da ne bo Slov. skupnost to načelno vprašanje dala »ad acta«, temveč da si bo na pristojskih mestih vztrajno prizadevala, da bo pravično urejeno.

Kot smo že poudarili, Škerkov predlog ni prodril zaradi nasprotovanja krščanskodemokratskih svetovavcev. Ko to njihovo ravnanje politično ocenjujemo, moramo jasno in glasno poudariti, da je naša ocena ne samo s slovenskega vidika, temveč tudi z vidika modernega pojmovanja demokracije in — če hočemo — tudi krščanstva, popolnoma negativna. Mislimo namreč, da je v današnjem atomskem času, v dobi ekumenizma, ki očitno nima le versko - konfesionalnega prizvoka, temveč ima splošno človeško vsebino, naravnost smešno klicati na pomoč določene puhle in že zdavnaj preživele paragrafe, po katerih bi slovenski deželni svetovavec ne smel pri izvrševanju svojih dolžnosti uporabljati svojega materinega jezika, temveč bi moral govoriti le italijanski. Takega modrovanja demokratični Slovenci kratkoročno ne sprejemamo in javno poudarjamo, da bomo kljub paragrafom uporabljali svoj jezik povsod, kjerkoli se bo nam vzljubilo. Hočemo videti, kateri sodnik nas bo zaradi tega »delikta« obsodil!

Tu gre namreč za vprašanje načelnega značaja, o katerem ne more biti ne kompromisa ne mešetarjenja.

Popolnoma druga zadeva je, kdaj, kje in če se bodo slovenski deželni svetovavci in drugi naši javni predstavniki posluževali materinega jezika v svojih intervencijah in nastopih. To bodo sami suvereno presodili, pričemer bodo verjetno jemali v poštev tako svoje znanje italijanskega jezika kot tudi interes, da govori v tistem jeziku, ki ga večina razume.

Vprašanje uporabe našega jezika je torej le odloženo in se samo čudimo, kako so mogli biti krščanskodemokratski deželni svetovavci tako neobčutljivi, da niso razumeli ali da niso hoteli razumeti politične važnosti problema, ki ga je sprožil predstavnik Slov. skupnosti. V tem oziru je treba ugotoviti, da Kršč. demokracija naravnost caplja za modernim zgodovinskim razvojem, oziroma da niso v tej stranki še popolnoma zmagale moderne in res napredne struje.

Če pa upoštevamo stvarnost — kar mora pri važnih političnih odločitvah biti odločilno — lahko mirno trdimo, da je sporazum med strankami leve sredine in Slov. skupnostjo kljub izidu glasovanja v deželnem svetu pozitiven, ker odpira pot nadaljnjim pravičnim rešitvam manjšinske problematike.

D. L.

RADIO TRST A

• NEDELJA, 29. januarja, ob: 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Prenos sv. maše in župne cerkve v Rojani; 10.15 Poslušali boste... Od nedelje do nedelje na našem valu; 11.15 Oddaja za najmlajše: »V puščavi in goščavi«. Napisal Henrik Sienkiewicz, prevedel France Vodnik, za radio dramatisiral Joško Lukeš. Četrty del; 12.00 Nabožna glasba; 12.15 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj...; 15.30 »Uradnikova smrt«. Napisal Anton Čehov, dramatisiral Oscar Sudoli, prevedel Franc Jeza. Igra RO., režira Stana Kopitar; 17.15 Obisk v diskoteki, pripravil Janko Ban; 18.30 Kino, včeraj in danes; 20.30 Iz slovenske folklorne: Rado Bednarik: »Pratika za prvo polovico februarja«; 22.10 Sodobna glasba; 22.20 Tržaške popevke.

• PONEDELJEK, 30. januarja, ob: 11.40 Radio za šole (oddaja za srednjo šolo); 12.10 Liki iz naše preteklosti: »Anton Tožbar-Spik«, pripravil Franc Orožen; 13.30 Priljubljene melodije; 17.25 Radio za šole (oddaja za srednjo šolo); 18.00 Odvetnik za vsakogar, pravna posvetovalnica; 19.10 Sveta brata Ciril in Metod. Mons. Janez Vodopivec: »Teologija in duhovnost svetih bratov«; 21.00 Kulturni odmevi; 22.30 Slovenske skladbe za violino in klavir.

• TOREK, 31. januarja, ob: 12.00 Iz slovenske folklorne: Rado Bednarik »Pratika za prvo polovico februarja«; 17.20 Italijanščina po radiu; 17.35 Glasba za vaš transistor; 19.10 Plošče za vas, quiz oddaja; 20.35 Bohuslav Martinu: »Komedijska na mostu«, operna enodejanka; 22.10 Chopinove balade; 22.45 Crni cvet, jazzovska revija.

• SREDA, 1. februarja, ob: 11.40 Radio za šole (oddaja za prvo stopnjo osnovnih šol); 12.10 Pomenek s poslušavkami, pripravila Mara Kalan; 13.30 Glasba iz filmov in revij; 17.25 Radio za šole (oddaja za prvo stopnjo osnovnih šol); 18.00 Ne vse, toda o vsem; 19.10 Higiena in zdravje; 19.25 Zbori naše dežele; 20.35 Simfonični koncert skladb, nagrajenih na četrtim mednarodnem natečaju za kompozicijo »Città di Trieste«. V odmoru (približno ob 21.25) Knjižne novosti: Nace Šumi: »Arhitektura 16. stoletja na Slovenskem«, ocena arhitekta Daria Jagodica.

• ČETRTEK, 2. februarja, ob: 11.50 Glasbila in barve; 12.00 Za smeh in dobro voljo. Besedilo Danila Lovrečiča; 17.20 Italijanščina po radiu; 17.40 Glasba za vaš transistor; 19.00 Pisani balončki. Radijski tednik za najmlajše. Pripravila Krasulja Simoniti; 20.35 »Kratek preplah v mestu Arbeli«. Radijska drama, napisal Alojz Rebula, režira Jože Peterlin; 22.45 Slovenski solisti. Hornist Jože Falout, pri klaviru Gita Mally; 23.00 Glasba za lahko noč.

• PETEK, 3. februarja, ob: 11.40 Radio za šole (oddaja za drugo stopnjo osnovnih šol); 12.10 Med tržnimi stojnicami, pripravila prof. Tone Penko; 13.30 Glasbeno potovanje okoli sveta; 17.25 Radio za šole (oddaja za drugo stopnjo osnovnih šol); 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.30 Nove plošče resne glasbe; 19.10 Benjamin Slavec: »Trst v rimskih časih«; 19.25 Plošče, ki so mladim všeč; 20.35 Gospodarstvo in delo; 21.00 Koncert operne glasbe; 22.45 Car glasbil v jazzu.

• SOBOTA, 4. februarja, ob: 11.50 Orkestri lahke glasbe; 12.00 Kulturni odmevi; 13.30 Semeni plošč; 14.45 Avenikovi motivi; 15.00 Glasbena oddaja za mladino, pripravila Dušan Jakomin; 16.00 Volan. Oddaja za avtomobiliste; 16.20 Pregled italijanske dramatike. Pripravila Josip Tavčar in Jože Peterlin. Tragedija v 18. stoletju; 17.20 Skala in ladja; 17.30 Lepo pisanje, vzori in zgledi mladega rodu, pripravil Ivan Artač; 18.30 Retrospektiva jazz; 19.10 Družinski obzornik: »Vzgojna učinkovitost športa«. Ivan Theuerschuh; 20.35 Teden v Italiji; 20.45 Moški vokalni kvintet, vodi Humbert Mamolo; 21.00 Za smeh in dobro voljo. Besedilo Danila Lovrečiča; 21.30 Vabilo na ples; 22.30 Za prijeten konec tedna.

TEDENSKI KOLEDARČEK

29. januarja, nedelja: Franc, Radomir
30. januarja, ponedeljek: Martina, Marčela
31. januarja, torek: Vanja, Marčela
1. februarja, sredo: Ignac, Igor
2. februarja, četrtek: Svečnica, Marija
3. februarja, petek: Blaž, Blaženka
4. februarja, sobota: Bojana, Andrej

Izdajatelj: Engelbert Besednjak • Glavni urednik: Engelbert Besednjak • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« — Trst, ulica Sv. Frančiška 20 — telefon 29-477

Razvedritev v Evropi

(Nadaljevanje s 1. strani)

nedya, ki ne bo morda nikoli do konca razčiščen, odkar je umrl Oswaldov morilec Ruby.

Sovjetska zveza kaže kljub vojni v Vietnamu in svoji podpori Hanoju vedno več pripravljenosti za vsakovrstno sodelovanje z Zahodom, pri čemer prihaja v čudno nasprotje med svojo politično frazeologijo in dejansko politiko. V to zблиžanje z Zahodom jo sili tudi vedno bolj napeto razmerje s Pekingom, ki postaja glavna zunanja in ideološka nevarnost za Sovjetsko zvezo. Ideološko bi Moskva rada obračunala s pekinškim režimom na nameravani svetovni konferenci komunističnih partij, zunanjepolitično in vojaško pa si očitno želi zavarovati hrbet za morebitni spopad z dobrimi odnosi in z gospodarsko-tehničnim sodelovanjem z Zahodom.

V ta okvir spada tudi sedanji Podgornjev obisk v Rimu. Italija je namreč tista država Atlantske zveze, ki prihaja tem sovjetskim željam najbolj naproti in je v tem pogledu tudi psihološko najbolj sproščena. Jugoslovanski predsednik Tito pa bi očitno rad preprečil razkol v svetovnem komunizmu, do katerega bi najbrž prišlo na svetovni konferenci komunističnih partij. Zato njegovo sedanje potovanje v Moskvo.

Važno pobudo v izboljšanju odnosov z Vzhodom je napravila tudi nova nemška vlada, ki je pripravljena navezati diplomatske stike z vzhodnoevropskimi komunističnimi državami, ki priznavajo vzhodnonemški režim. Doslej se je namreč držala pravila, da ne bo imela diplomatskih stikov z nobeno državo, ki priznava pankowsko vlado. Zato je prišlo pred devetimi leti tudi do pretrganja diplomatskih stikov z Beogradom. Zdaj je Bonn spet pripravljen obnoviti diplomatske odnose z Jugoslavijo, in ta ima prav tako ves interes na tem, da pride do tega, glede na velikansko vlogo, ki jo ima Zahodna Nemčija v jugoslovanskem gospodarstvu in turizmu, zlasti kot kupovalka jugoslovanskega blaga in kot vir turističnih deviz.

Odnosi med Nemčijo in Vzhodom pa so ključ do izboljšanja vseh odnosov med Vz-

hodom in Zahodom in najbrž tudi do rešitve nemškega vprašanja, to je ponovne združitve Nemčije.

Kljub vojni v Vietnamu se torej obzorja v Evropi jasniijo in bo prišlo do močne razvedritve, če ne pride vmes kaj nepričakovanega.

—0—

TUDI NOVOPOROČENCI PRIZADETI ZARADI VARČEVANJA V NEMCIJI

Vlada Nemške zvezne republike je naznaila, da je sklenila predložiti za 3,6 milijard mark (nad 540 milijard lir) manjši proračun za leto 1967, da ne bo treba zvišati davkov. Zaradi nameravanega zvišanja davkov (ki bi bilo sicer le malenkostno v primerjavi s tem, česar smo vajeni v Italiji) je morala odstopiti, kot znano, prejšnja Erhardova vlada.

Ker pa gre ta prihranek v veliki meri na račun javnih del (gospodarskih cest), financiranja gospodarskih projektov (iskanja petrojskih vrelcev, modernizacije prometnikov in preskrbe z bolj gospodarskimi gorivi), s črtanjem ali zmanjšanjem vladnega prispevka pri investicijah in za socialno zavarovanje in v škodo drugih socialno važnih dejavnosti, je vprašanje, kako bo to proračunsko zmanjšanje na daljši rok vplivalo na nemško gospodarstvo. Verjetno bolj zavirajoče kot vzpodbudno. Jasno pa je, da nova Kiesingerjeva vlada, ki predstavlja koalicijo krščanskih demokratov in socialistov, ni mogla priti na dan z enakim proračunom kot Erhard, ki je moral zaradi proračuna iti.

Po drugi strani skuša nova nemška vlada tolažiti tiste, ki bodo s takim zmanjšanim proračunom prikrajšani, s tem, da bo to odvrnilo nevarnost inflacije.

Zrtve tega vladnega varčevanja so med drugim tudi novoporočeni pari. V načrtu je namreč bilo, naj bi uživale nove družine v bodočečasne davčne olajšave, glede na stroške in težave, ki jih imajo pri ustanavljanju novega doma. Zdaj je predstavniki vlade izjavil v parlamentu, da to ne pride več v poštev, glede na proračunske težave.

Položaj v Vietnamu

Medtem ko se govori o možnostih za pogajanja o sklenitvi premirja v Vietnamu, ker se zdi, da Hanoj ni več tako zagrizen v svojem nasprotovanju vsakršnim pogajanjem z Američani, pa ti nadaljujejo svoje bombardiranje Severnega Vietnama. Ponovno so začeli bombardirati tudi hanojska predmestja. Ker pa so se vedno bolj množile novice, da povzročajo ta bombardiranja veliko žrtev tudi med civilnim prebivalstvom, je ameriška vlada prepovedala pilotom, da bi se smeli približati civilnemu središču Hanoja bliže kot na osem kilometrov, razen če bi bili prisiljeni k temu zaradi spopada s sovražnimi letalci.

O civilnih žrtvah bombardiranja ne more biti dvoma, ker so tudi ameriški dopisniki, kot Harriman Salisbury od »New York Timesa« in William Baggs od miamskega dnevnika »Daily News«, potrdili, da je tako, in objavili tudi zadevno fotografsko dokumentacijo. Seveda pa je težko re-

či, da so to storili Američani nalašč. V vojni pač ni mogoče ločiti »civilnih« žrtev od »vojaških«, pa naj se še tako pazi, zlasti ne pri bombardiranjih, saj so okrog vsakega cilja tudi civilna stanovanja.

Kar zadeva »mehkejšo« stališče hanojske vlade glede pogajanj, je to morda posledica bombardiranja, ki povzročajo ogromno škodo, ki postaja počasi nevzdržna. Še bolj verjetno pa je, da je to posledica dogajanja na Kitajskem. Ho Si Minh pač vidi, da se ne more zanašati na Kitajce, ki so si kar na lepem med seboj skočili v lase. Kitajski vpliv v Severnem Vietnamu nujno upada in s tem se verjetno krepi sovjetski vpliv.

Za korumpiranost sedanjega režima v Saigonu pa je značilno, da so v začetku tega tedna vrgli iz vlade podpredsednika in vojnega ministra generala Nguyena Huu Coja, zaradi korupcije.

Pripomba na robu

»ITALIJANSKI IN SOVJETSKI NAROD«

Ko je radio Trst A v sredo zjutraj poročal o obisku Podgornija (in ne Podgornega, kot je poročal dan prej) v Rimu, je ponovil tudi nekaj očitelnih fraz, ki se uporabljajo ob takih priložnostih, in je naglasil — po izjavi enega izmed državnikov — neke posebne vezi, ki da vežejo »italijanski in sovjetski narod«.

Zadnje čase se pojavljajo v Evropi novi narodi kot gobe po dežju, drugi pa (vsaj uradno) izginjajo, kljub svoji tisočletni zgodovini. Tako slišimo npr. o črnogorskem, bosansko-hercegovskem, češko-slovaškem in zdaj še o »sovjetskem« narodu, medtem ko so kot kafa izginili katalonski, baskovski, bretonski, slovaški, litvanski, letenski, estonski in še razni drugi narodi (da ne govorimo o manjšinah).

Je vmes čarovnija? Ali pa imajo določene asimilacijske metode tak uspeh, da kar na en dva tri (recimo v dveh ali treh desetletjih) zvarijo iz cele skupine narodov najrazličnejših jezikov in celo ras kar čisto nov narod, kot v tem pogledu »sovjetski«? Dozdaj smo dvomili, da se je Stalinu in njegovim naslednikom (ter generalu Francu) posrečilo ta kemično-politični kulturni eksperiment, in nekaj dvomov v tem je bilo svoj čas tudi že izraženih v N. 1., v članku o sovjetski narodnosti politiki. Zdaj pa nam je radio Trst A razpršil te dvome.

V. G.

OBVESTILO

Odbor članov bivših mladinskih društev obveščala slovensko javnost, da je dne 18. jan. t. l. predložil koprskim občinskim oblastem utemeljen predlog, da v spomin na zasluženega borca za narodni obstoj zamejskih Slovencev med obema vojnama, Tržačana pok. Romana Pahorja, imenuje z njegovim imenom eno izmed koprskih ulic.

SPOPADI NA KITAJSKEM

Zadnje dni prihajajo v svet zelo protislovne in čudne novice o dogajanju na Kitajskem — take, da jih je kar težko verjeti. V Sanghaju so stavkali delavci, na otoku Cusan so se spopadli delavci in kmetje na eni in »študentje« (ki že nad pol leta ne hodijo v šolo) na drugi strani. Sindikati se cepijo v maoiste in protimaoiste, ponekod je ohromljena proizvodnja, v Nankingu pa je baje zmagala struja tistih, ki so proti »rdeči« gardi in ki jo vodijo visoki partijski funkcionarji, katere zmerjajo rdečegardijci z »buržujci«, »reformisti« in še z mnogo hujšimi priimki. Nekateri tuji dopisniki menijo, da nastaja kaos in da se kuha državljanska vojna.

DRŽAVLJANSKA VOJNA?

V zadnjih dneh so se razširile novice o spopadih med vojsko, ki je zvesta Mao Tse Tungu, in uporniki v Harbinu in še drugod. Poročajo celo, da se zdi, da so Mao Tse Tungovi pristaši v manjšini, čemur se tudi ne bi bilo čuditi. Vendar do državljanske vojne ne more priti, ker upornikom pač primanjkuje orožja, da bi se lahko odkrito spopadli z maovci.

Tudi če ni vse res, so tako protislovne novice iz cele Kitajske le dokaz, da je zavlada v tej veliki državi velika zmeda in da pravzaprav nihče nima več popolnega pregleda nad tem, kaj se dogaja, najbrž niti vlada v Pekingu ne. Mao Tse Tung — ali kdo drug, ki stoji za njim in izkorišča njegovo ime — je sprožil plaz, ki ga bo težko ustaviti, plaz čisto iracionalnih, ra-

zumu težko dojemljivih strasti in nagibov. Že sam pojav »rdečih straž« je absurden: kaj hoče ta mladina, ki nima niti 18 let in katere večina nima morda niti 15 ali 16 let? Kaj ve o svetu, ki ga ni nikoli videla in o katerem se niti noče učiti, saj že mesece nobeden ni videl šole od znotraj. (Kot znano, so za leto dni odpravili vsakršen pouk na srednjih šolah in univerzah, da bi ga »reformirali«, kot da tega ne bi bilo mogoče, če bi se dijaki naprej učili. Verjetno gre le za preganjanje profesorjev, dijaki so se spravili nadnje, da se jim ne bi bilo treba učiti.) Kam more privedi »kulturna revolucija« tako nekulturne sodrge lenih dijakov?

Seveda je ta študentarija v bistvu žrtev demagogije starejših. V normalnih razmerah bi dijakom pač ne padlo v glavo, da bi se šli »kulturne revolucije«, namesto da bi se učili. Če se zdaj to dogaja na Kitajskem, so morali biti ustvarjeni tudi pogoji za to: zavestno zavajanje mladine, podpiranje njene lahkovernosti in fanatizma in ščuvanje k nasilju. Mladina je na splošno nagnjena k fanatizmu in nasilju, ker se ji zdi, da je potrpežljivost samo zapravljanje časa, pamet v presoji pa bojzljivost in pripravljenost na nečastne kompromise. O kitajski mladini pa to očitno še bolj velja, ker je bolj izkoreninjena. Iz popolnoma patriarhalnih in ponekod skoro srednjeveških razmer je bila pahnjena v ozračje revolucije, ki je ne razume. V modernem svetu se ne znajde, nikjer ne najde trdne (Nadaljevanje na 9. strani)

26 Pokristjanjenje Slovencev N. H.

Hrzati pride verjetno iz staronordijskega izarza harke, griva iz izraza gripa — zgrabiti, ker so se držali zanjo, ko so jahali še brez uzde iz staronordijske besede ost ali hostr). Zanimiva je razlika v pomenu med grivo in žimo. Žima je, kot znano, iz konjskega repa ali tudi iz grive, a že izpuljena. V skandinavskih besedah se pravi žimi man. Podobnost s slovensko besedo je očitna, le da je žima verjetno iz staronordijske sestavljenke sy-man (sy — šivati), po čemur lahko sklepamo, da so uporabljali v davnih časih žimo za šivanje namesto niti. Pri tem se ni mogoče ogniti temu, da se ne bi pozanimali tudi za izvor besede igla. V staronordijskem jeziku se je reklo ježu fglukotr, igull pa so rekli bodici. Verjetno je, da so Solvendci in drugi Skandinavci v davnih časih, ko še niso poznali kovine, uporabljali tudi trde ježeve bodice za igle, ki so služile za šivanje z žimo.

Beseda dirka (konjske dirke) je skandinavska beseda durka (izg. dūrka), ki pomeni pobeglega konja. Pride pa iz staronordijske besede dýrka, ki pomeni loviti (pobeglo) žival.

Slovenska narečna beseda furati je morda res izposojenka iz nemščine (fahren), še bolj verjetno pa je, da pride od staronordijskega glagola foera ali fyrir (furati, peljati, voditi) in da je tako stara slovensko-nordijska beseda.

Slovenski glagol jesti izhaja verjetno iz staroskandinavskega glagola hesta, ki je pomenil jesti konjsko meso (ob konjskih kolih, ker so klali, kot rečeno, tudi konje; hest — konj). V pravem smislu besede je

pomenilo »hesta« najesti se po mili volji, do sitega. Beseda jed pa pride najbrž od staronordijske besede eta — jesti, jemati vase, hraniti se. (Pri tem je treba upoštevati, da imajo tiste sicer redke staronordijske besede, ki so se začenjale s samoglasnikom, v slovenščini vedno kak soglasnik spredaj).

Beseda jezdit izhaja nedvomno od staronordijske besede ess — jezdnj konj, še verjetneje pa iz sestavljenke ess-dyr — jezdnj žival. Težavneje je odkriti izvor besede jahati. Gotovo pa se nahaja ta beseda v staronordijski besedi jóhamarr, o kateri sicer menijo skandinavski filologi, da je pomenila konjski pašnik, a je morda pomenila jahalnega konja (kobiljo), in v besedi jokeyrir — konjski gonjač, najbrž pa tudi v besedi jóki — majhen konj.

Tudi slovenska beseda ritati (če konj brca) izhaja gotovo iz staronordijskega glagola rida — jahati, medtem ko se zdi beseda brca v sorodu s staronordijskim izrazom spark, ki pomeni isto.

V slovenskih narečjih uporabljajo besedo trab za droben, vztrajen konjski dir. To pa je verjetno skandinavski izraz trav (trab, dir) in ne izposojenka iz nemščine. Najbrž je bolj v sorodu s skandinavskim glagolom trava (ki pomeni nakopičiti, naplastiti, torej trava, pa tudi dirjati), in s slovensko besedo drobiti.

Tudi besede za orodje in opravila v zvezi s konji so po večini še iz staronordijskega jezika. Beseda komat pride iz staronordijske besede hámot in točno tako pravijo konjskemu komatu še danes na Štajerskem in morda tudi še drugje. Ostroga je gotovo tu-

di le staronordijski izraz óss, ki pomeni izliv reke, pa tudi »iskreč, podžigajoč«, ali ost, in draga — drog, palica, torej ost na koncu droga za podžiganje konja.

Sedlo je gotovo bolj v zvezi s skandinavskim »sadel« kot z nemškim »Sattel«, enako tudi glagol sedlati (skandinavsko sadla, nemško satteln). Najbrž po vsej Sloveniji je v rabi samo izraz »štriglato konja« (čistiti ga) in drugega izraza slovenščina za to opravilo sploh ne pozna, kar pomeni, da je to izviren in prvotni izraz. V skandinavskih jezikih namreč obstoja popolnoma enak izraz »strigle«. Za napreči rečejo še marsikje v Sloveniji, da so konja »zašpanali« (v skandinavskih jezikih: spann). V slovenskih hlevih je tudi največkrat slišati besedo »štanga« za drog, ki loči včasih stajo enega konja od drugega. V skandinavščini rečejo štangi s'ang. Konjski odeji pravijo Slovenci deka, Skandinavci pa prav tako.

Vajeti pridejo najbrž iz starega skandinavskega izraza vagle (povodci) in tidr — ravnati, spravljati v red.

Če bi uporabljali Slovenci le en sam mongolski ali turško-tatarski izraz za živinorejo in konjerejo, bi to seveda služilo tistim, ki so skušali razširiti teorije o nekdanjem slovenskem suženjstvu, kot dobrodošel in »nezpodbitni« dokaz za te njihove teze. Pri iskanju takega dokaza pa so spregledali na stotine in stotine izrazov stare materialne kulture slovenskega naroda, ki pričajo o nečem čisto nasprotnem: o tem, da so bili Slovenci tudi v pradavnih časih svobodni poljedelci in konjerejci in da so prišli iz čisto druge smeri, ne pa iz step na meji med Evropo in Azijo.

To pa tudi dokazuje, da je nedopustno in (Nadaljevanje na 8. strani)

Tržaškega

Slovenski zastopnik v pokrajinskem odboru

V sredo zvečer je novi pokrajinski svet končno izvolil svojega predsednika in upravni odbor. Svet se je moral sestati dvakrat, ker sredinskoleve stranke in Slov. skupnost nimajo absolutne večine. Za predsednika je bil izvoljen demokristjan Savona, podpredsednik je socialist Apih, odbornik za kmetijstvo in turizem je predstavnik Slov. skupnosti Saša Rudolf.

Zaradi politične važnosti objavljamo danes njegovo glasovalno izjavo skoraj v celoti, medtem ko bomo o poteku sej pisali prihodnjic.

«Hrupni protesti desničarjev proti pozdravu, ki ga slovenski svetovalec izreče v materinem jeziku, niso nič novega. Vendar pa moramo strogo obsoditi kaj malo olikane izpade skrajnežev, ki po dvajsetih letih demokracije še vedno ne morejo pozabiti na totalitarne sisteme fašizma. Z začudenjem pa moram spoznati, da so se izgredom desničarskih skrajnežev pridružili tudi liberalci, ki preradi

SOPEK CVETJA NA GROB SLOVENSKEMU AKADEMIKU EDVINU STARCU

Zopet si je smrt, ki neutrudno preži in grabi po naših kraških cestah, izbrala mlado življenje. Zopet je moral mlad slovenski fant umreti kot žrtev motorizacije.

Neizrekljiva žalost nam pritiska na srce ob misli, da je že toliko naših fantov in mladih mož izkrvavelo na asfaltu kraških cest. Ko bi vsakomur postavili križ ob cesti, kjer se je moral posloviti od svojega mladega življenja, od svojih staršev, svojega dekleta, žene, svojih prijateljev, bi naše poti bile podobne pokopališču.

V strahu jemljemo zjutraj v roke časopis, v trepetu prisluhnemo radijskim novicam: bojimo se novic o tragičnih nesrečah, bojimo se, da bi zaslišali ali brali ime prijatelja, znanca, sorodnika.

In bojimo se stopiti na cesto. Bojimo se, da nam nepazljivost drugih ali hitrost nasproti drvečega avtomobila prekineta največjo dobrino: življenje, da nam pretrgata toliko upov, načrtov!

Tudi Tebi, dragi Edvin, je bilo usojeno umreti kot žrtev motorizacije. Umreti si moral na kraški cesti v trenutku, ko si opravljal delo usmiljenega Samaritana ter peljal domov ranjenca, na katerega si naletel na cesti. Ti, mladi veliki človekoljub, Ti, športnik v pravem pomenu besede, si nisi mogel niti zamisliti, da bi šel mimo človeka po'rebnega pomoči. Ne! Bil si preveč voljan pomagati svojemu bližnjemu, bil si preveč pošten in tovariški!

Naše življenje je tako kratko, tako grenko in neusmiljeno kratko! Redki dočakajo Zimo življenja, Tebi je bilo usojeno dočati le Pomlad. In kljub temu si nam pustil v dediščino mnogotere odlike: srčno dobroto, skromnost, pogum, ljubezen do našega morja, do svoje vasi in njenih ljudi, ljubezen do naroda, kateremu si pripadal z vsem srcem.

Zato Te ne bomo mogli pozabiti, dragi Edvin! Z mislijo in v pogovorih boš še nadalje med nami in srečavali Te bomo po vasi, na univerzi, pri morju, po Krasu: za vselej Te bomo ohranili v svojih srcih in spominih!

Drago Stoka

pozabljaajo na določila liberalnega manifesta, še posebej pa točko IV/C, ki govori o pravicah narodnih manjšin.

Slovenska skupnost se dobro zaveda, da v sedanjem sporazumu niso navedena vsa vprašanja manjšinske problematike. Prepričani smo, da se bo naša manjšina lahko pozitivno vključila v italijansko politično življenje le, če bodo ustvarjeni prvi pogoji, in sicer: enakopravnost med večino in manjšino ter vsakim posameznim državljanom, sodelovanje manjšine pri krajevnih avtonomnih organih, določitev sredstev za ekonomski, kulturni in socialni razvoj Slovencev.

Slovenska skupnost se je udeležila razgovorov s strankami leve sredine v prepričanju, da so nastali pogoji za novo politično razmerje med večino in manjšino. S svojim aktivnim sodelovanjem pa je želela tudi konkretno pomagati pri uresničevanju idealov odporiškega gibanja, za katere so premnogi prebivalci naše pokrajine žrtvovali svoja življenja. Prepričani smo, da je takšno konkretno politiko možno izvesti samo s sodelovanjem s strankami leve sredine, ker so demokratične in so na oblasti. Med glavnimi točkami, ki smo se jih na pogajanjih dotaknili, naj omenim le nekatere, in sicer: vprašanja slovenske šole, še posebej z ozirom na natečaje, ki jih je treba razpisati; razvoj pristaniške cone v skladu z medobčinskimi regulacijskim načrtom, pri čemer je treba posvetiti večjo skrb kot v preteklosti pravicam posestnikov; uporaba slovenščine v javnih ustanovah ter zakonska ureditev vprašanja slovenskega gledališča.

S sodelovanjem s strankami leve sredine želi Slovenska skupnost pripomoči k razvoju tržaškega gospodarstva, k racionalnemu upravljanju pokrajine in k moralizaciji javnega življenja. Vsi smo si prav gotovo edini v želji, da mora Trst zopet zadobiti vlogo trgovinskega izhodišča za dežele Srednje Evrope, katero je v preteklosti že imel.

Prvič v zgodovini bo Slovenec član pokrajinskega odbora. To je vsekakor zgodovinski dogodek in dokazuje dobro politično voljo strank leve sredine, da se postavijo stiki med večino in manjšino na nove temelje.

Ceprav meni politična organizacija, ki jo zastopam, da pomeni sporazum za sestavo novega pokrajinskega in občinskega odbora korak naprej na poti urejevanja položaja slovenske narodne manjšine na Tržaškem in uresničevanja dobrih odnosov med večinskim in manjšinskim narodom, vendar mora Slovenska skupnost na žalost ugotoviti, da se je deželna Krščanska demokracija izrekla proti predlogu njenega predstavnika o uporabi slovenščine v deželnem svetu. Takšno stališče, ki je izraz usledin stare ozkosrčne miselnosti nekaterih struj, ne dela časti večinski stranki, ki bi po svojih načelih in delovanju morala biti zgled ostalim strankam. Slovenska skupnost je prepričana, da mora kljub takšnemu negativnemu stališču Krščanske demokracije zagovarjati pravkar sklenjene sporazume s strankami leve sredine, ker zaupa v postopno evolucijo miselnosti tistih struj in posameznikov v Krščanski demokraciji, ki se do danes še niso dokopali do takšnega človečanskega, krščanskega in demokratičnega gledanja, kakor je določeno v znameniti encikliki Pacem in terris. Slovenska skupnost pa pripominja, da bo naredila logične zaključke, ako bi bodočnost pokazala, da se ozkosrčne struje v večinski stranki krepijo in da je v njej namesto evolucije nastopila involucija.

V upanju, da se bodo konservativni krogi že v bližnji bodočnosti prepričali o potrebi široke evropske politike, izjavljam, da bom glasoval za predsednika in odbor, ki ju predlaga leva sredina.

SLOVENSKO PLANINSKO DRUŠTVO V TRSTU

bo priredilo 29. t. m. smučarski izlet v Črni Vrh, za udeležence smučarskega tečaja in za vse tiste, ki bi se radi udeležili prvih izbirnih smučarskih tekem v organizaciji našega smučarskega oddelka.

Odhod iz ul. F. Severo ob 6. uri, z Opčin ob 6.20. Vpisovanje v Tržaški knjigarni.

ZA UPORABO SLOVENŠČINE V DEŽELNEM SVETU

Izvajanja predstavnika Slov. skupnosti

Kot pišemo na prvi strani, je deželni svet v torej razpravljal o predlogu predstavnika Slov. skupnosti Jožeta Škerka, naj se 101. člen notranjega pravilnika tako dopolni da bodo smeli slovenski svetovavci praviati svoje dolžnosti v materinem jeziku. Predlog je bil, kot poročamo drugod, zavržen z odločilnimi glasovi demokristjanskih svetovavcev.

Na tem mestu kratko povzemamo izvajanja predstavnika Slov. skupnosti. Dr. Škerk je najprej ugotovil, da niti ustava niti posebni deželni satut ne predvidevata, da je italijanščina edini uradni jezik. Če povežemo 3. člen deželnega statuta z 21. členom ustave, ugotovimo celo, da se sme vsak državljan svobodno izražati v kateremkoli jeziku. Tretji člen statuta jamči — je dejal Škerk — enakopravnost med vsemi državljanji in predvideva zaščito etničnih in kulturnih značilnosti prebivalstva. Tudi iz parlamentarne razprave o deželnem statutu izhaja, da je bil ta člen sprejet z namenom, da se zaščiti narodna manjšina, pri čemer je poročevalec večine poslanec Rocchetti poudaril, da ima Italija po londonskem sporazumu natančne obveznosti do tržaških Slovencev.

Zastopnik Slov. skupnosti je nato prebral nekaj odstavkov iz priloge II. london

(Nadaljevanje na 9. strani)

Beneška Slovenija

Tavorjana:

ZUPAN — NEPREVIDNOST

Pred novim letom je tudi naša občina dobila novega župana. Občinski svetovavci, 14 po številu, med njimi nekateri slovenskega rodu, so izvolili za občinskega načelnika Giuseppa Piccara. Dosegel je 9 glasov, pripada pa demokristjanski stranki. Izvoljeni so bili tudi štirje člani občinskega odbora. Pričakujemo od župana in občinskega odbora, da bosta delovala za koristi vseh občanov brez razlike.

V občini s zabeležili tudi več nesreč in celo en smrten primer zaradi neprevidnosti. Zenica Evgenija Camugnero se je med delom za spoznanje ranila v prst z zarjavim orodjem. Ne ona, ne domači niso dajali velike važnosti tisti ranici. Ko jo je pa začela boleti in se gnojiti, je šla k zdravniku, ki je ugotovil zastrupitev s tetanusom. Posledica je bila — smrt.

Mažerole:

ODMEV V SLOVSTVU

Po umoru ali križanju neke ženske v Mažerolah se je glas te vasi razširil preko mej ožje domačije. Dva sorodnika omenjene ženske, imen ne bomo več ponavljali, sta bila obsojena na dolgoletno ječo. Enemu so prejšnji teden znižali kazen — za eno leto.

Ob obsodbi v decembru lanskega leta so se listi zopet razpisali o zadušenem in zaostalem stanju v vasi Mažerole. Namigovali so, kakor že ob odkritju zločina, da so tam slovenski nazadnjaški prebivalci in da vse tako zločinsko in podobno življenje izvira iz njih čustvovanja. Skratka, naprtiti so hoteli Slovincem krivdo za tak položaj.

JABOLKO RAZDORA

Kdo bi si bil mislil, da bo postala nedolžna goriška prosta cona, ali kakor jo šaljivo imenujejo »cona francka«, jabolko razdora med goriškimi in videmskimi trgovskimi krogi. Posebno še zdaj, ko smo vsi sinovi ene in iste dežele Furlanije-Julijske krajine.

In vendar je prosti carinski pas za Goriško že povzročil globoke spore. Kot je znano so se goriški gospodarstveniki potegovali v Rimu za podaljšanje prostega pasu vsaj do konca leta 1975. Videmčani so se predloga upirali.

Po županovem posredovanju in na zahtevo vseh goriških trgovskih združenj je senat izglasoval sklep, da se podaljšajo ugodnosti prostega pasu do 31. decembra 1973. Tako naj bi se čutila volk sit in koza cela. Pa zopet ni tako.

Komaj se je v petek zvedelo za rimsko odločitev, so se že dvignili videmski trgovci in so poslali v Rim ostro protestno pismo, češ da škodujejo ugodnosti Goričanom videmski trgovini. Zahtevali so, da se kratkomalo preklicajo. Upiral se je zlasti videmski senator Tessitori, ki lovi glasove tudi po beneško-slovenskih vaseh.

Ne preveč »bratski« nastop Videmčanov je seveda razburil goriške industrialce in trgovce. Združenje goriških industrialcev je poslalo ministrskemu predsedniku Moru izjavo proti Videmčanom. V njej dokazuje s podatki večje podpore in večji razmah gospodarstva v sosednji pokrajini kot v naši. Ugovori videmskih industrialcev da so popolnoma neopravičljivi in brez teme-

Kanalška dolina

Popačena slika Mažerol se še nadaljuje v nekem sestavku neke Rosinelli Celeste v »Messaggero Veneto«, kjer hoče v literarni obliki popisovati žalostne dogodke iz leta 1960. Riše pa vse črno in to temoto pripisuje slovenskemu življu.

V resnici se je pa v tej vasi v sedmih letih marsikaj spremenilo, v zunanji obliki na boljše. Toda to »boljše« zopet ni takšno kot bi hoteli nekateri prikazati. Vaščani sami so si z vzajemno pomočjo sami nekaj priborili, kot smo pisali že v nekaterih prejšnjih številkah našega lista.

Za gospodarsko in morda tudi za moralno nazadnjaško stanje te in še premnogih naših vasi so pa odgovorna oblastva, pokrajinska in osrednja, ki se za vprašanje »zaostalih« vasi slučajno ali namenoma ne zanimajo.

Čenta:

DIVJACINE MANJKA?

Lovske družine v Čenti in tudi po drugih okoliških krajih so ugotovile, da je vedno manj divjaciine za odstrel. Zato so sklenile, da je potrebno skrbeti za podmladek. Določili so nakup nekaj zajčjih parov, ki jih bodo spustili v hoste, da se razmnožijo. Naročili so tudi nekaj sto fazanov za ploditev, dočim so se izrekli proti razmnoževanju jerebic in slok.

Niso se pa lovci nič domenili, kako bi pobijali nadlego divjih merjascev, ki v gorskih krajih povzročajo občutno škodo na njivah in se približujejo celo hišam. Kljub željam vaščanov, da bi lovci kaj podvzeli proti tem škodljivcem in da bi se jih mogli ljudje sami odkrižati, ni bil sprejet še noben ustrezen ukrep.

ljev. Na koncu pozivajo goriški industrialci ministrskega predsednika, naj se nikar ne pusti vplivati in naj poskrbi, da bo tudi poslanska zbornica izglasovala zakon o goriškem carinskem prostem pasu.

V dokaz svoje upravičene ogorčenosti so goriški industrijski podjetniki pretrgali začasno vse trgovske posle s tovariši v Vidmu. Uboga goriška »zona francka«

JAVNA DELA

Goriški občinski odbor je sprejel na ponedeljkovi seji več sklepov o javnih delih, ki jih bo predložil v odobritev občinskim svetovavcem na seji 30. t. m. Med drugim je tudi predlog za popravo otroškega vrta v Pevmi v znesku dveh milijonov in 980 tisoč lir. Ponovno je prišel na dnevni red tudi načrt za zgradbo novega sedeža Zelenega kriza in tudi za obrat, ki bo prevzel in predeloval odpadke v trdem stanju. Ta in druga javna dela bodo zahtevala strošek 51 milijonov lir.

Odbor je tudi potrdil stroške za Tominčevo razstavo v znesku štiri in pol milijona lir. Razstavljeni dela so že prepeljali v Ljubljano, kjer bodo izpostavljeni na ogled.

GOSTOVANJE GORIŠKEGA ZBORA

V nedeljo je goriški moški zbor »M. Filej« gostoval v Bazovici pri Trstu. V zboru sodelujejo posebno fantje in moške iz vasi podkraške goriške okolice, iz Rupe, Peči, Gaberij. Z veseljem moramo povedati, da so se tudi to pot dobro odrezali. Odru so se že kar privadili, zato je tudi njih nastop prijeten.

Zbor je podal skladbe, ki smo jih že slišali doma in drugje, a so tudi Bazovce navdušile. Pričakujemo pa, da se bo zbor lotil novih pesmi in tako nadaljeval svoje plemenito poslanstvo med našim ljudstvom. Spored gostovanja je dopolnil Vodopivec »Kovačev študent«, ki je občinstvu izredno ugajal in ga pripravil do bučnega smeha.

Med odborom je Drago Štoka govoril o potrebi domačega zdravega čtiva.

Pri prireditvi je domači župnik povezoval poedine točke in je na koncu izrazil željo, da bi Goričani še prišli gostovat v bazoviško dvorano.

Pevma:

PROSVETNO DELO

Po mnenju nekaterih so se načini nekdanjega prosvetnega delovanja že preživeli. Kulturna predavanja v društvih, nastopi pevskih zborov, pa tudi igre vaških dramskih skupin pa menimo, da niso stara šara, niti v sedanji atomski dobi ne.

Nekatera naša prosvetna društva se tega zavedajo in vztrajajo v tej smeri. Tako tudi naše prosvetno društvo »J. Abram. Zabelo je prirejati niz kulturnih predavanj v zimski sezoni. Imeli smo že Gregorčičev večer v sliki in besedi prof. Bednarika, v četrtek 26. t. m. pa predavanje s skioptičnimi slikami o božičnih in novoletnih slovenskih navadah. Govoril je prof. S. Bratina iz Gorice.

S tem smo hoteli poudariti, da so tudi pri nas intelektualci predavatelji; treba jih je le povabiti

Iz Goriške

»PLANINSKI VESTNIK«

Izšla je prva številka Planinskega vestnika v letu 1967. To priljubljeno planinsko glasilo je precej razširjeno tudi med našimi bravci. Zato tudi slišimo najrazličnejša njihova mnenja.

Pričujoča številka se nudi bravcu v lepi obliki, zlasti z ovojno stranjo, ki kaže poseben posnetek drobnih kapnikov kot svečk brez soja. Vsebina pa to pot ni povsem zadovoljila povprečnega bravca. Pravimo »povprečnega«, takega, ki išče planinske zanimivosti, v prvi vrsti iz domačega in sosednega planinskega sveta. Prvi zvezek pa je po večini posvečen odpravi v Himalajsko pogorje. S tehnično izčrpanimi opisi bo všeč bolj izrazito in tehnično alpinistično usmerjenemu bravcu.

Rupa:

DOBRO SREČO!

Predpusť je čas veselih ženitnin in srečnih porok. Tudi v naši vasi smo se spomnili te tradicije prejšnjo soboto. Za srečno življenjsko zvezo sta si podala roke naš domačin Friderik Medvedič in Ana Boškin, doma iz sosednega Mirna.

Vsi znanci in prijatelji jima voščijo v novem stanu vso srečo in trdno družinsko zvezo!

»GORIŠKA SREČANJA«

Prejeli smo decembersko številko kvalitno urejene revije »Goriška srečanja«, ki jo izdaja založniško podjetje »Soča« v Novi Gorici. Vsebina na 72 straneh je zelo pestro razvrščena v prikupni zunanji obliki.

Izmed člankov, ki se tičejo naše preteklosti, naj omenimo Svoločakov opis prazgodovinskih grobišč v Tolminu, na Kozlovem robu in v soseščini. Arheološka skupina je delala dve leti na terenu. Ugotovila je, da pripadajo izkapanine starejši halštatski dobi kot pri Sv. Luciji na Mostu.

Opisovavec navaja tudi starejšo literaturo o arheoloških najdiščih. Za Sveto Lucijo pa se omenja Carlijev članek, ki je izšel pred leti v koledarju Goriške Mohorjeve družbe.

Pisma uredništvu

Prejeli smo:

Nekaj pripomb k članku »Stvarnost v naših vaseh«. Pisec je zadel v živo, ko opisuje nekatere žalostne plati o dogajanju v nekaterih naših vaseh. Žalostno, a resnično je, da se noben mlajši izobraženec ne loti orati ledine v naših vaseh ob Vipavi; Rupa, Peč, Gabrije, Sovodnje, Vrh. Omenjam le te vasi, kjer poznam žalostno stanje in pešanje domačijskega in narodnega občutja in delovanja.

Kjer ni in če ni vzgleda od zgoraj za kulturno delo, morajo poprijeti kmetje in delavci sami in, da bo kulturna dediščina, od njihovih očetov sprejeta, prešla tudi na njih otroke. Zato pa se je treba tudi dejansko zavzeti in doprinesiti svoj delež h domači kulturni dejavnosti. To velja tudi za tako imenovane preproste ljudi, tudi če nimajo bogve kakšnih šol. Odzvati se morajo tudi ti na kako vabilo, na primer župnikovo ali kateregakoli zavednega domačina in Slovenca, če jih povabi na kak sestanek, k petju, predavanju ali podobnim zadevam.

Čas je, da se vsi zbudimo iz spanja in otopelosti ter da se zavemo, da nista naša življenjska sreča in obstoj odvisna le od lagodnega gospodarstvenega položaja, marveč tudi od žrtvic, potrebnih za našo kulturno rast.

Držimo se ob vzgledih naših prednikov!

GOSPODARSTVO

Prevelik pridelek sadja v Italiji

Decembra je bila v Veroni konferenca, ki naj bi bila nakazala nove smernice glede pridelovanja sadja v Italiji. Dosedanje smernice so bile vsaj delno zgrešene, ker so se priporočali samo ukrepi, ki naj bi sadni pridelek čimbolj povečali in zboljšali, ter pri tem niso pomislili na to, da bo prišlo do morebitnega preobilja na pridelku. In tako so nastale razmere, ki vplivajo na razvoj gospodarstva ravno v nasprotnem smislu, kot se je hotelo in pričakovalo. Za mnogo povečani pridelek sadja tlači trgovino s sadjem in končni izkupiček za sadje zadnjega pridelka ne bo niti polovično tako visok, kot je bil v časih, ko je bilo vsega pridelka komaj za pol današnjega. Torej tipična kriza nadprodukcije, še poostrena z dejstvom, da so oddajne cene globoko pod lastnimi cenami. V gotovih primerih se ni izplačalo obrati jabolka, ker bi strošek za obiranje visoko presegel prodajno ceno. Še danes je precej sadja na drevesih.

Konference v Veroni se je udeležila prava množica ljudi. Prišli so zastopniki oblasti, zastopniki in izvedenci trgovine na splošno, in trgovine s sadjem posebej, zastopniki industrije, zlasti industrije sadnih sokov, kandiranja in vkuhanja sadja, zastopniki bank in drugih gospodarskih ustanov, celo krdelo odličnih strokovnjakov v sadjarstvu, itd. Potek konference je bil živ in ni bilo videti zaspanih obrazov ljudi, ki se dolgočasijo, ko poslušajo vedno ene in iste izjave, poročila in zaključke. Zivljenje je bilo vnešeno v razpravljanje z edinim načinom, katerega ni mogoče dovolj pohvaliti: pred konferenco so bila udeležencem razdeljena vsa sporočila — 22 po številu — in vseh 16 razprav. Zato se je moral vsak poročevalec omejiti na samo 20 minut.

V naslednjem se bomo omejili na poročila in sklepe samo glede treh sadnih vrst, to je breskev, hrušk in jabolka, ki naše ljudi najbolj zanimajo.

I. Breskve

a) Proizvodnja

Leta 1964 je znašal pridelek breskev nekaj nad 13 milijonov stotov, in sicer (v tisočih stotov):

Emilija-Romagna 4.779, Benečije 2.672, Campagna (Napoli) 2.068, Piemont 857, Ligurija 450, Toskana 408, Lazio 280. Ostale dežele po manj.

V sklenjenih nasadih je znašal pridelek 10.481.000, v nesklenjenih pa 2.605.000 stotov.

b) Sorte

V celi Italiji je zasajenih nekaj stotin sort, a pri mnogih je število zasajenih dreves tako pičlo, da predstavlja komaj kako tisočinko celotnega breskvarstva. Poleg tega so med vsemi sortami nekatere sorte v porastu, druge v zatonu, mnoge izginejo in stalno se pojavljajo nove. Po višini pridelka so l. 1964 zavzemale prvih 7 mest naslednje sorte:

Z 11.9% celotne proizvodnje breskev ali z nad poldrugim milijonom stotov pridelka zavzema že skozi mnogo let prvo mesto

sorta J. H. Hale, ki bo najbrž ostala na tem mestu še celo vrsto let, ker med naslednjimi še ni spoznati sorte, ki bi jo nadomestila. Na drugem mestu je z odstotkom 5.6 sorta Dixired, na tretjem pa sorta Am-sden s 5.5%. Sledi sorta Redhaven s 5.1, nato S. Anna Balducci s 4.8%. Na šestem mestu s 4.3% najdemo prejšnjo najzgodnejšo sorto Majski cvet (Mayflower), na sedmem pa Pieri 81 s 4.2%. Vseh navedenih 7 sort da v Italiji nad 41% vsega pridelka. Nadaljnjih 34% pridelka se nabere na 20 sortah breskev, ki dajo 100 do 400.000 stotov plodov. Od ostalih sort breskev — jih je še par sto — se ne nabere na nobeni 100.000 stotov.

Gojenje breskev se še vedno širi in zato je pričakovati, da se bo pridelek še znatno dvignil, zlasti če se ne bodo držali navodil, ki jih je v tem oziru dala konferenca. Ta pa svetuje: Podpira naj se gojenje rumenomesnatih sort, ker je po teh mnogo večje povpraševanje. Podpira naj se nadalje gojenje najbolj zgodnjih in zgodnjih sort, dočim je rumenih sort, ki zorijo v srednji dobi (od srede julija do srede avgusta) več kot dovolj. Naj se ne uvaja breskvarstva v okoliše, kjer še ni razširjeno.

II. Hruške

Glede hrušk in glede jabolka je bila v Veroni dana splošna smernica, naj se goji to sadje res samo na najugodnejših tleh, kjer je mogoče pridelati obilo odličnega sadja po nizki ceni. Potrebno je namreč vpoštovati dejstvo, da se širita ti dve vrsti tudi v drugih državah.

Zlasti glede sorte hrušk Passa Crassana je bilo dano navodilo, naj se en del teh hrušk precepi v druge sorte, ker je sedanji pridelek prevelik in se bo še povečal, ker še niso začeli roditi mnogi novi nasadi.

a) Proizvodnja

Leta 1964 je znašal italijanski pridelek hrušk skoraj 11 milijonov stotov, od tega 5.162 tisoč stotov ali skoraj polovico italijanskega pridelka v Emilii Romagni, 1.139 tisoč st. v Benečijah in 1.120 tisoč st. v Južnem Tirolu. Od drugih pokrajin odpade znaten pridelek (nad 800 tisoč st.) na Campanijo, 1/2 milijona stotov na Piemont, na ostale pa manjše količine.

V letih do 1970 je pričakovati znaten prirastek pridelka hrušk ravno v obeh pokrajinah, ki sta danes glede količine na prvem in drugem mestu. V teh dveh pokrajinah imajo tudi najvišji odstotek (skoraj 70%) vseh sklenjenih (industrijskih) nasadov hrušk.

b) Sorte

Na čelu sort hrušk sta dve sorti z znatnim odstotkom pridelka, in sicer: Viljemovka (Williams) ali v naših krajih že dolgo poznana vrtolanjka in zgoraj omenjena Passa Crassana. L. 1964 je znašal pridelek viljemovke 2 milijona 450 tisoč stotov ali 22.7% vseh pridelanih hrušk. Istočasno so nabrali od sorte Passa Crassana 1 milijon

848 tisoč stotov plodov ali 17.1%. Obe skupaj sta dali torej 40% vsega pridelka hrušk.

Po količini pridelka sledijo Kaiser s 936 tisoč stotov plodov, Coscia z 844 tisoč stotov in Abate Fetel s 646 tisoč stotov pridelka. Za veliko mednarodno trgovino pridejo v poštev zlasti navedene sorte. Druge sorte niso tako razširjene, gojijo pa jih nekaj stotin in še vedno ustvarjajo nove ali pa jih prinesejo od drugod.

Sorta Viljemovka ali Williams je po vsem svetu najbolj razširjena sorta hrušk, na vseh kontinentih in otokih.

III. Jabolka

a) Pridelek

Letina 1964 je dala v Italiji 22.522.200 stotov jabolka in sicer nekaj nad 16 milijonov stotov v čistih, sklenjenih nasadih, ostale pa v mešanih. Po pokrajinah je pridelek tako-le razdeljen (v tisoč stotih):

Emilia Romagna 9.686, Benečije 4.276, Južni Tirol 3.135, Campania 1.564, Piemont 1.213, Abruzzi Molise 776, Lombardija 671, Marche 316, Lazio 219, Sicilija 152. V drugih pokrajinah manj, najmanj v Kalabriji, kjer je znašal celotni pridelek komaj 11.960 stotov.

b) Sorte

Na čelu sort sta dve odlični sorti »Rdeči Delicious« in »Golden Delicious«, in dve manjvredni sorti, »Imperator« in »Abbondanza«. Skupina rdečega Delicious Stark je dala 22.5% vsega pridelka. Sledijo Imperator z 19%, Abbondanza z 10% in Golden Delicious z 12%. Znatno se niža pridelek sorte Abbondanza, ki bi morala sploh izginiti, ker nima dobrega okusa, a rodi obilno. To sorto sploh izločujejo, ker v SET-u ne bo dovoljena. Bodočnost imajo zlasti sorte Delicious, pri čemer pa bodi omenjeno, da nima Golden Delicious nič skupnega s sortami rdečega Deliciousa, razen dobrega okusa.

Od ostalih sort je najbolj razširjena sorta Annurca, ki je zelo okusno, trdo zimsko jabolko južnih krajev. Letni pridelek Annurce znaša skoraj milijon stotov letno. Dobro se drži tudi sorta Kanadska reneta, ki se celo širi.

Tudi med ostalimi sortami jabolka je še nekoliko prav žlahtnih, a izgleda, kot da bi bile za splošno razširitev zamudile vlak, danes so na vrhu sorte Delicious. Najbolj razširjeno jabolko na vsem svetu je »Golden Delicious« in letos je samo Francija izvozila nad 3 milijone stotov teh jabolka.

Zaključek

Na konferenci v Veroni so govorili tudi o češnjah, marelicah in slivah, jagodah in namiznem grozdju ter še o marsičem. Enako bodo razpravljali tudi na prihodnjem posvetovanju v Ferrari, kjer se zberejo strokovnjaki s celega sveta in tudi iz Jugoslavije, a navadno ne iz Slovenije. Italijani skušajo najti zdravilo za svojo nadprodukcijo, katero so tako brezglavo izzvali. Le pogledjte, kje je osredotočeno pridelovanje breskev, hrušk, jabolka in enako tudi jagod. Na prvem mestu je pokrajina Emilia Romagna, na drugem Benečije. Nadprodukcija pa bo še rastla in v nekaj letih bo toliko hrušk v Benečijah, da se jih bodo preobjedle tudi krave. Kam to vodi?

Spomini iz prve svetovne vojne

••• 34 ••••• V RUSKEM UJETNIŠTVU ••••• Luž.-J. R. •••

Tu so bili razni kmetijski stroji, zlasti plugi. Mnogi neočiščeni od blata in rjavi. Rosija stranà! Živalskih hlevov nisem našel, pač pa neke obore, napravljene iz hrastovih stebričev. V enem so bile tri krave s tremi teleti. Živali so bile mršave in umazana siva barva je njih stanje še povdarila. Pa kako ne bodo mršave, ko pa so imele pred seboj le večji otep ovsene slame. Obor ni bil pokrit. Kam se te živali umaknejo pred dežjem ali snegom?

Tudi drugi obori so bili brez strehe in ni izgledalo, da so jo kdaj imeli. Obori so bili tedaj prazni, tla pa so bila steptana od več živali, ki so morale biti tedaj nekje drugje. Bom že zvedel.

Senika ni bilo nobenega in tudi gumna za slamo ne. To je bil gornji del dvorišča.

V spodnjem delu je bila konjušnica, tik zraven »nabljudateljvega« stanovanja. Pri prvih vratih zagledam Čumaka ml.

»Gde atéc?«

»V Kišinevu!«

Vedel sem, da zna Čumak ml. manj ruski kot oče, zato sem moral paziti, če sem hotel kaj razumeti.

»Gde voli, krave?«

Besedo »voli« je kmalu razumel, z besedo »krave« pa ni šlo, pa naj sem povdaril prvi ali drugi zlog. Poznal pa sem besedo »malakó« za mleko in ko sem združil v njegovih možganih pojma voli in mleko, se je izcimila beseda »karova« za »kravo«.

»Gde karovi?«

»V lesú.« (V gozdu.)

Konjušnica se mi je zdela v redu: solidno zgrajena, lepo razpoložena, zaloga oziroma zaboji za oves v dobrem stanju, stojščica snažna. V hlevu je bilo 8 kobil, lepo povitih, rejenih, s hrbti kot blazina. Videti

so bile krotke, a nisem šel tako blizu, da bi me lahko kaka brca dosegla. Velik kot je bil odmerjen za žrebeca, ki sta peljala barina v Kišinev.

Ko sem hotel iti iz hleva in nisem bil daleč od vrat, priteče k meni lep, skoraj rumen žrebiček in mi začne lizati roko.

»Saharu, saharu,« se ogiasi Čumak. Žrebiček je hotel saharu, sladkorčka.

»Saharu njet,« sem odgovoril in tiho pristavil, da ga še za sebe nimam. Takrat pa stopi žrebiček za moj hrbet in me potiska z gobcem proti vratom. Čumak je hitro priskočil in ujel žrebička za ovratnico ravno v trenutku, ko se je ta pognal, da bi me bolj prepričevalno vrgel iz hleva. Čumak pa se je smejal. Še hvaležen sem mu moral biti. Da, lepih reči so naučili žrebička.

Za konjušnico je bila ograjena goličava, v kateri je bilo kakšnih 25 prašičev različne velikosti. Lepi črni prašiči angleške pasme Bergshire. Obirali so stebila nekega plevela, katerega jim je najbrž vrgel Čumak. Nikdar nisem videl, da bi jih krmili ali pojili, a od samega plevela gotovo niso postali tako lepo okrogli. Najbrž so dobivali pomije in kakšno zrnje. A kam? Korit ni videti. Vsako soboto so največjega zaklali.

Naprej od konjušnice in »vzornega« svinjaka je vodila širša izhrojena stezna pot do vasi, kjer se je razširila v klanec in peljala sredi vasi, s kupi hiš na obeh straneh. Preizkuševališče je zavzemalo edino večjo ravnico nad vasjo. Nisem predvideval, da bom imel kakšno opravilo v vasi, zato nisem šel naprej. Cerkve ali šole nisem videl, a sta bili, kot sem pozneje spoznal.

Vračajoč se sem pri kuhinji ugotovil, da bo čez par minut enajsta ura, in preden sem prišel do vhoda k hiši z mojo sobico,

sem že videl na opoldanski oddih prihajajoče delavce.

Od kosila sem šel s češkimi učitelji v njihovo sobo. Stolov so sicer imeli manj kot je bilo njih in ker so ponudili enega meni, je moral eden več sedeti na postelji. Kaj so ti ljudje delali v svojem prostem času? Nisem videl ne knjig, ne casnikov, ne zvezkov, da bi si kaj zapisovali. Na kosu deske sem videl vrezano »trijo«, a nisem verjel, da je bila »trija« vsa njihova zabava. Nisem pa jim tega omenil, ker jih sploh nisem razumel. Predlagal sem, da bi napravili pravo redno sejo in eden od njih naj bi predsedovalo. Res so imenovali enega, ki je nato vprašal, kdo želi besedo.

Ker ni nihce od njih želel besede, sem začel govoriti jaz. V kratkem sem povedal naslejanje: Mogoče bo vojna še dolgo trajala, a konec bo ta, da bo avstroogrška monarhija propadla. Nastale bodo nove države, kot Jugoslavija in Češka. Dolžnost mladine, zlasti pa šolane, kot smo mi, pa je po svojih močeh pomagati, da se uresničijo naši narodni cilji. Zato je vsakemu od nas, ki smo na varnem v Rusiji, postavljeno vprašanje, ali smo res narodnjaki in ali smo pripravljeni kaj žrtvovati za uresničenje naših narodnih idealov, ali pa smo samo frazerji in figovci. Po mojem prepričanju bi morali vsi vzeti ponovno orožje v roke in se bojevati proti svojim prejšnjim gospodarjem in tlačiteljem, da se zlomi nemška in madžarska oholost in kaznuje njihova zločinska dejavnost, ki tlači slovan-ske narode že dolga stoletja.

Med mojim razlaganjem so štirje nepremično poslušali, ostala dva pa sta bila nemirna in posebno eden je postajal vedno bolj nervozen. Zato pa sem zaključil: »Povedal sem svoje mnenje, sedaj pa povejte vi, kaj mislite.«

Besedo je dobil, tisti, ki je bil posebno nemiren »Slišali ste. Naj nam prijatelj Slovenc pove, kako je s prisego, ki smo jo dali Avstriji?« In me je pogledal in s tem pozval, da odgovorim: (Dalje)

Pokristjanjenje Slovencev

(Nadaljevanje s 3. strani)

tudi nemogoče pisati o najstarejši zgodovini Slovencev, ne da bi prej temeljito raziskali jezikovne plasti slovensčine, zlasti narečja (ka:jtj knjižni jezik, ki je umetna tvorba in v katerega so bile znesene izposojenke od vseh strani, nam v tem pogledu ne more veliko koristiti, dokler nimamo pri roki slovenskega etimološkega slovarja). Zanesljiv material so zato le narečja in tiste besede knjižnega jezika, za katere je povsem jasno, da izhajajo iz kakega slovenskega narečja, zlasti kmečkega. Zato ima v tem pogledu prednost tisti raziskovavec, ki obvlada kako tako narečje, medtem ko je npr. ljubljansko narečje kot govorica meščanov že zelo oddaljeno od pradačne kmečke in živinorejske prakulture naših prednikov.

Možnosti za raziskave, ki nam jih ponujajo slovenska narečja, so ogromne. Tudi v debelih knjigah jih še ne bo mogoče izčrpati in potrebne bodo verjetno raziskave celih generacij lingvistov in zgodovinarjev, da bodo razbrali iz njih vse tisto, kar je važno za najstarejšo zgodovino slovenskega naroda in jezika.

Zato lahko tudi v tej razpravi prikažemo le nekaj malega sledov zgodovinskega dogajanja, ki se skrivajo v slovensčini — le toliko,

da nakažemo te možnosti in problem raziskavanja najstarejše slovenske zgodovine.

Še nekaj dokazov

Četudi ne more biti po vsem tem, kar smo že navedli, nobenega dvoma več, da leži pradomovina Slovencev v Skandinaviji in da je slovensčina še vedno močno zakoreninjena v staronordijskem jeziku, naj vendar opozorimo na nekaj najbolj značilnih besed in jezikovnih elementov, ki to dokazujejo, še na nekaterih drugih poljih naše stare stvarne in duhovne kulture in v nekaterih drugih vejah našega izrazoslovja.

Beseda ruta pride od staronordijske besede rauda ali roda ((izg. ruda — rdeča, ker so nekdanje »Solvendke« najbrž rade nosile rdeče rute). Iz staronordijskega jezika pride tudi štajerski narečni izraz za naglavno ruto, adrcra, in sicer iz že omenjenega izraza za ženske lase haddr. Iz istega izraza pride beseda hadra za volneno žensko ruto, s katero si kmečke ženske ogrinjajo tako glavo kot ramena in hrbet. Hodno platno pride verjetno od besede hadna, ki pomeni v starem nordijskem jeziku (in enako v norveščini) kozo, ki še ni imela mladiča. Beseda se naša najbrž na neizčesano laneno predivo za tako platno, v nasprotju s predivom za fino

platno. Slovensko narečno »fudra« ali »fura« (podloga) pa verjetno tudi ni izposojenka iz nemščine (»Futter«), ampak še pristen staronordijski izraz fódra (izg. fudra) ali fóra z istim pomenom.

Pas je gotovo le nekdanji staronordijski izraz beltis-púss ali krajše púss (mošnja, ki so jo nosili za pasom). Škornji so iz staronordijskega izraza skór, ki pomeni isto, narečni izraz bote (čevlji) pa, kot rečeno, iz staronordijskega bóti ali bote. Beseda gyant (v narečju) pride najbrž naravnost od staronordijske besede gevant, fadv (rob) pa iz besede fald. Krilo je najbrž iz staronordijske besede kyrtla (ki pomeni isto), odtod tudi slovenski narečni oblika kikli in kitla; beseda srajca pride po vsej verjetnosti iz besede serk ali sestavljenke serk-tröja (tröja — majica) kot tudi norveško skjorte in švedsko skjorta, žep pa iz besede skepja ali skepta (izg. šepja ali šepa), ki pomeni pritrditi. Varžet pa pride iz sestavljenke var-skept, ki je pomenila žep za denar (torej žep, na katerega je bilo treba paziti, kot kaže besedica var — varovati). Tudi štajerska narečna beseda freča (za pleteno žensko volneno ogrinjalo čez ramena) pride iz skandinavske besede vräka, vreči čez. Zaponka se je imenovala klyka, na kar spominja slovenska beseda kljuka. Torba pa je prišla iz torv.

(Dalje)

Posledice se kažejo pri mladini

V zvezi s člankom »Stvarnost slovenske vasi«, ki ga je prinesel N. I. v svoji zadnji številki, naj opozorim, da se kažejo posebno hude posledice moralne, kulturne in nacionalne zanemarjenosti naših vasi pri mladini. Te dni sem se vozil v nekem javnem vozilu, ki obratuje med eno izmed okoliških vasi in mestom, in sem ponovno doživel nekaj, kar me je pretreslo. V vozilu sta bila dva mlada fanta (pozneje se jima je pridružil še tretji), Slovenca, ki pa sta govorila tako spačeno slovenščino, vso prepleteno z italijanskimi izrazi in stavki, da me je bilo sram pred Italijani, ki so sedeli v bližini in so to poslušali. Kaj si morejo misliti o slovenščini? Najbrž, da to sploh ni jezik, ampak neko primitivno narečje, kateremu manjka polovico besed za najpreprostejše izražanje in si mora zato pomagati z italijanščino.

Vendar so se vzdržali komentarja o tem. Niso pa skrivali svojega mnenja nad tem, da sta fanta v medsebojnem razgovoru kar najbolj grobo in neprestano preklinjala, z'asti Boga. Izrazi kot »orco di Dio« so jima bili neprestano na jeziku, pa tudi še ostudnejši, ne da bi se tega sploh zavedala. Ne le, da se ne znata izražati v dostojni slovenščini, pa četudi bi bila samo narečje (tudi narečje ima svojo vrednost in se da leno govoriti v njem), ampak ne znata go-

voriti in se obnašati niti kot dostojna človeka.

»Tako govorenje ponižuje (abbassa) človeka,« je s studom rekla neka italijanska gospa, ki je sedela v bližini, svoji hčerki. Jaz pa sem premišljal, kdo je kriv, da je prišlo do tega, da se naša mladina tako ponižujoče vede, in kakšna sta miselnost in značaj, ki si dajeta izraza na tak način.

S. Z.

PREROKBE ZA LETO 1967

V Italiji najbolj cenijo »preroka« Barbanero, ki izdaja vsako leto koledarček z različnimi napovedmi. Pod imenom »Barbanera« se skriva baje važna politična oseba.

Za leto 1967 pa prerokuje, da bo precej dobro. Nagajalo pa bo vreme zlasti v začetku in bo zelo spremenljivo do marca. V juliju se bo poslabšalo, avgust bo pa lep. Za september napoveduje nevihte, jesen bo pa spet ugodna. Zato, pravi, bodo tudi bogati pridelki. V Italiji se bodo po prerokovih napovedih izboljšale tudi splošne gospodarske razmere.

V politiki ne bo vsaj v začetku leta velikih sprememb. Pač pa bo v marcu zginila s pozorišča neka velika osebnost. V prihodnjem letu bomo pričala velikih mednarodnih zborovanj, ki pa ne bodo imela velikega uspeha. Šele v decembru se bodo tudi politični zapletljaji razrešili in se bo obrnilo na bolje.

Leto 1967 obeta precej dobrega. Bog daj, da bi se te črnobradčeve prerokbe tudi uresničile.

Spopadi na Kitajskem

(Nadaljevanje s 3. strani)

opore in tudi nima priložnosti za nikake primerjave ali za neodvisno duhovno rast. Vse je livelirano. Vse je »revolucionarno«, revolucija postaja trajno stanje, postaja čista anarhija, nasprotje same sebe. Lahko bi se reklo, da je ostala revolucija in da je celo v razmahu, izgubila pa je svoj smisel.

ČESA SE BOJI MAO TSE TUNG?

Težko si je misliti, zakaj je stari Mao Tse Tung sprožil ta vihar, zakaj je spustil tega zmaja z verige. Je že tako senilen? Iz čiste hudobije? Iz oblastiteljnosti in slavo-hlepnosti, ker se želi opajati nad ogromni masami mladine, ki lajna njegove parole. Se boji smrti niča, ki preži nanj, in vidi v tem kultu novo, močno afirmacijo svoje osebnosti? Ali je samo tako omejen in ni v bistvu nič drugega kot navaden okruten Azijat, ki je prišel na oblast in uživa v nasilju in češčenju množic? Ali pa se kdo skriva za njim in izkorišča starega senilnega revolucionarnega voditelja kot lutko v svoje namene?

Bližnja bodočnost nam bo nedvomno razkrila to skrivnost, eno najbolj fantastičnih v zgodovini tega stoletja. Zdi se, da se iz tega lahko izčimamo samo popoln kaos, ali pa vojaška diktatura, ki bo odrgnila tudi Mao Tse Tunga in bodo stopile na dan nove osebnosti, ki bodo morda zadajale tako zahodnemu kot vzhodnemu svetu nove

S TRŽAŠKEGA

ZA UPORABO SLOVENŠČINE

V DEŽELNEM SVETU

(Nadaljevanje s 4. strani)

skega sporazuma, ki zadevajo uporabo slovenskega jezika v odnosih z oblastmi.

Ker je znano — je nadaljeval dr. Škerk — da vsebuje ustava programatične in praktične norme, je jasno, da ima tudi dežela pravico in dolžnost, da z zakoni urejuje manjšinska vprašanja, med drugim, da omogoči uporabo slovenščine v deželnem svetu, ki je za Slovence vprašanje načelne in praktične važnosti. Kdor se temu priznanju upira — je naglasil slovenski predstavnik — jemlje nase veliko moralno odgovornost, ker teptajo od vseh omikanih ljudstev priznano naravno pravico, ki je ena izmed temeljev krščanske morale.

Na koncu je dr. Škerk očital liberalnim svetovavcem, ki so tudi odločno nasprotovali njegovemu predlogu, da je njihovo stališče v kričečem nasprotju z manifestom Liberalne internacionale, ki v točki IV/c izrecno predvideva, da je treba spoštovati jezik, vero in pravice narodnih manjšin.

Politično značilno je, da so socialisti, ki so vladna deželna stranka, glasovali za Škerkov predlog in da je njihov govornik Moro na vsej črti podpiral zahteve Slov. skupnosti.

»5 FANS«

v KULTURNEM DOMU v nedeljo, 29. januarja, ob 19. uri. Ples priredi SAK Jadran.

Visokošolci imajo popust

Iz kulturnega življenja

Zanimiva številka „Zaliva“

(Nadaljevanje s 6. strani)

»Namreč še očitno bori z jezikom in ponekod občutimo to skoro mučno. Boljše so ostale štiri pesmi, četudi kažejo iste napake. Skoro začetniško vplivajo tako nepotrebni pridevniki kot »sršata strnišča« (kakšna sicer? že beseda strnišče to dovolj izrazito in celo bolje pove) ali »sapa viharna«. Pri tem neprijetno vplivajo take elementarne pravopisne napake kot »česala je gladke lase« (namreč sebi, a potem manjka povratni zaimek si). S tem ni rečeno, da v Kravosovih pesmih ni kakšnega lepega verza in pristnega občutja, npr. »Pridi, moj dragi, nocoj, bodi z menoj, ko sem sama.« (A pozor tudi na vejice!).

KULTURNA SENZACIJA

Jezikovno mnogo bolj kultivirane in tudi miselno in čustveno bolj dozorele in globlje so pesmi Filipa Fischerja, zlasti »Mrtvi zvonovi«, »Vstajenje« in »Ahasver«. Fischer je pesnik.

V rubriki »Naša knjižnica« je ocenjena pesniška zbirka »Agamemnon« mladega slovenskega pesnika Francija Zagoričnika. Ocenjuje jo Marko Kravos. V tej in drugih rubrikah najdemo še nekaj drugih krajših ocen, npr. o zanimivih idrijski reviji »Kaplje«, člankov in polcmičnih prispevkov. Njihovi avtorji so nepodpisana dijakinja iz Slovenije, Stane Bidovec, Pavle Merku, Savina Remec in še nekateri drugi. Krasijo jo reprodukcije Cesarjevih in Palčičevih slik in Hlavatyevih risb. Nekoliko preveč je še tiskovnih in pravopisnih napak, npr. da je beseda Bog ponekod natisnjena z malo začetnico.

Za konec lahko rečemo samo to, da predstavlja ta četrta številka »Zaliva« pravo kulturno senzacijo za naše razmere in da je s svojo kvaliteto popolnoma razpršila vsakršen dvom o upravičenosti te nove slovenske revije v Trstu in celo nekoliko zasenčila zadnjo številko »Mosta«, ki se giblje sicer bolj v visokih, a mnogo bolj razredčenih sferah. Vprašanje je le, če bo vzdržala. F. J.

»Slovenska prosvetna zveza« bo priredila v nedeljo, 29. januarja ob 16. uri v kulturnem domu

PRESEKOVNO PROSLAVO

Vstopnina 500 lir. Prodaja vstopnic eno uro pred začetkom pri blagajni dvorane.

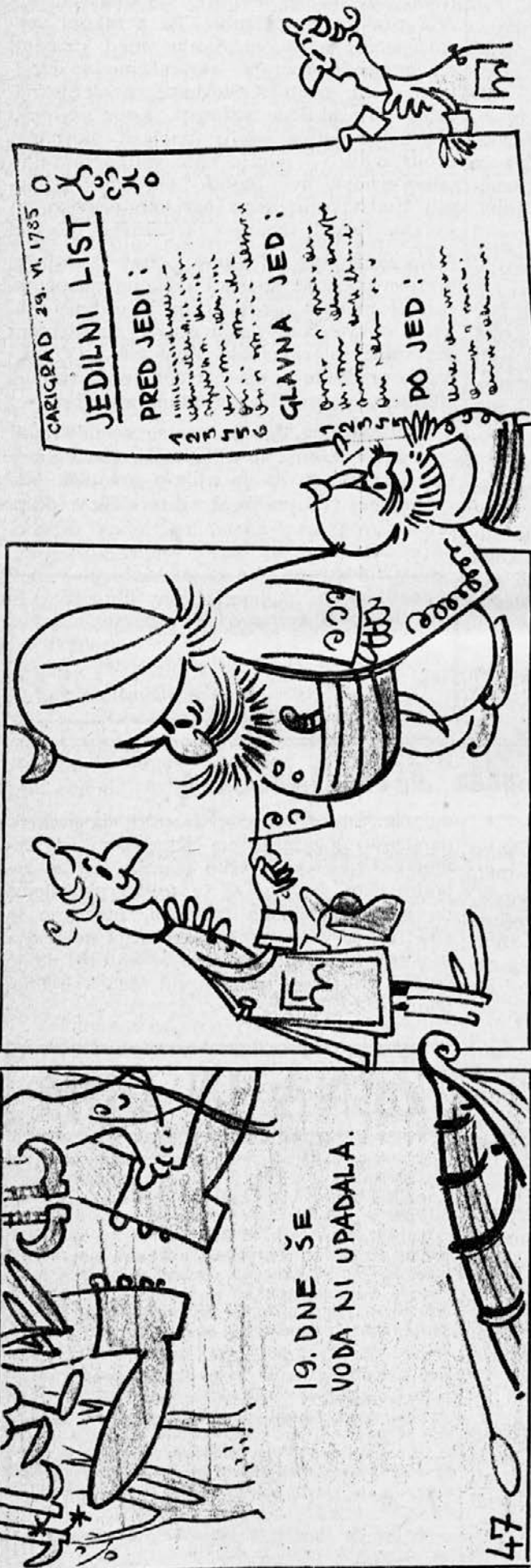
ŽENA IN DOM

Na vseh področjih dejavnosti smo delale ob Novem letu obračune o preteklem letu in načrte za novo dobo: Kaj naj vam tu zapišem v tem smislu? Upam, da vam je bil tale naš kotichek všeč. Če pa imate kakšne posebne želje in kak nasvet, bi bila silno vesela, da mi jih sporočite. Tudi letos bo rubrika Žena in dom skušala biti čimbolj razgibana: malo o modi, o lepem vedenju, o vzgoji — malo o vsem, kar zanima žensko, mater in ženo, kar bi jo moralo zanimati, da ustvari sebi in drugim prijetno življenje.

V prihodnji številki boste zvedele nekaj novosti o novi modi 1967. V Firencah in v Rimu so se že pričele modne revije manjših krojačnic in modnih hiš: iz vseh teh revij je razvidno, da bodo kratka krila nadaljevala svojo zmagoslavno pot — v zmeri višini seveda. Vnaprej pa vam lahko še povem, da sta glavni barvi letošnje mode bela in ru-mena.

Toliko za danes; v prihodnji številki pa kaj več o zadnjih modnih »krikih«.

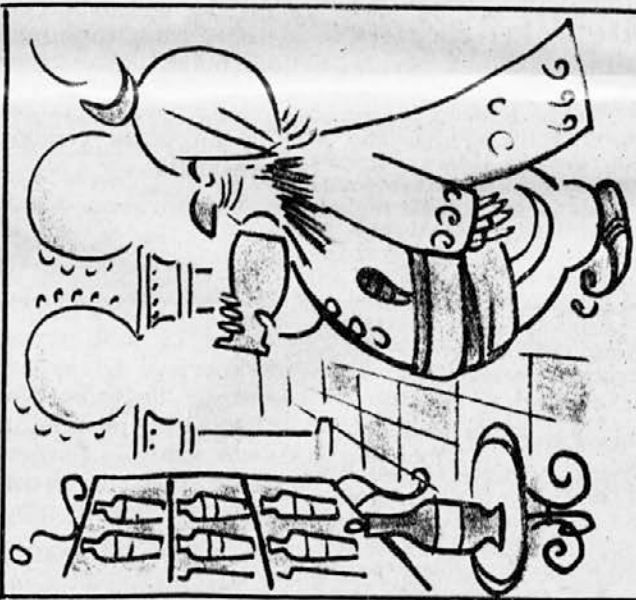
MARTINA

19. DNE ŠE
VODA NI UPADALA.

Veliki sultan me je zelo prisrčno sprejel. Bil je navdušen nad uspešno opravljeni nalogo v Kairu, ponudil mi je sijajno službo na dvoru, ki sem jo kajpak odklonil. To pa sultana ni spravilo v slabo voljo, nasprotno, povabil me je, naj ostanem nekaj časa njegov gost, kar sem srčno rad sprejel. Sultan brez mene enostavno ni mogel živeti, vsako opoldne in vsak večer me je vabil za svojo mizo. Priznati moram, da ima turški cesar med vsemi vladarji na svetu najbolj razkošen jedilnik.

Dvaindvajsetega dne naše nesreče je začela voda upadati in šestindvajsetega dne smo zopet začutili trdna tla pod nogami. Najprej smo zagledali — kaj mislite, kaj — barško! Ležala je čisto blizu, kjer se je bila potopila. Ko smo vse potrebno posušili na soncu smo se odpravili peš naprej. Morali smo najti Nil in po naših računih je bilo do njegove struge kakih sto petdeset milj. Pešacili smo sedem dni in slednjič prišli do reke Nil, ki se je vrnila v svojo strugo. Novo barško nam je pomagal priskrbeti ljubezniv beg.

Kaj zaklenila je vzel iz omare steklenico in rekel: »Vem, da se spoznate na vino. Tule imam zadnjo steklenico pravega tokajca. Prepričan sem, da takega vina še svoj živ dan niste pili.«
Pešem je sultan natočil prej meni, potem sebi in sva trčila.
»No, kaj poročete? To pa je kapljica, kaj?«
»Dobro vino, vaše veličanstvo,« sem odgovoril, »toda z vašim dovoljenjem moram povedati, da sem na Dunaju, pri blažopokojnem cesarju Karlu šestem pil še mnogo boljše. Tisto vino bi moralo vaše veličanstvo poskusiti!«

Kot sem rekel, ima sultan razkošen jedilnik. Ta pohvala velja samo za jedalce, ne pa tudi za pijače. Mohamedov zakon prepoveduje svojim vernikom vino, vendar tisto, kar se ne sme početi javno, se pogosto počenja skrivaj, zato številni Turki radi pogledajo v kozarec in jim dobra kapljica prijia kakor nam. Tako je bilo tudi s turškim sultanom. Za mizo, pred vsemi nihče ni smel pisniti o vinu. Ko pa je bil obed končan, se je sultan odpravil v svoje sobane in srebnil spoštljivo količino dobrega renskega vina. Nekega dne mi je sultan namignil, naj mu sledim v njegov kabinet. Ko sva se tam-